

УДК 347.77.03:341.241

ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ ПРОЕКТІВ

С. В. Войтко

д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки
КПІ ім. Ігоря Сікорського (Україна)
ORCID 0000-0002-2488-3210

PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY IN THE IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL PROJECTS

S. V. Voitko

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of International Economics
Igor Sikorskyi KPI (Ukraine)
ORCID 0000-0002-2488-3210

***Анотація.** Окреслена проблематика закордонної підтримки науковців і викладачів у частині захисту об'єктів права інтелектуальної власності у процесі надання грантової підтримки та реалізації міжнародних проектів. Наведено можливості реалізації права розпоряджатися цією власністю авторам і стороні, яка фінансує. Охарактеризовано різновиди інтелектуальної власності при оформленні угод співробітництва. Описано варіанти стосовно використання об'єктів після завершення проекту. Надано перелік грантів, які виконувалися командою.*

***Ключові слова:** захист інтелектуальної власності, міжнародні проекти*

***Annotation:** The problems of foreign support of scientists and teachers in terms of protection of objects of intellectual property rights in the process of grant support and implementation of international projects are outlined. The possibilities of exercising the right to dispose of this property to the authors and the party that finances are presented. The varieties of intellectual property in the design of*

cooperation agreements are characterized. The options for using objects after the project is completed are described. A list of grants that were executed by the team is provided.

Keywords: *Protection of intellectual property, international projects*

З метою підтримки науковців і викладачів низка закордонних організацій у пріоритет поставили надання грантів і фінансової підтримки для реалізації проектів саме українськими вченими. Під час російсько-української війни, яка триває вже понад 10 років, така підтримка особливо важлива, адже здійснюється не тільки підтримка вчених, а й додаткове «вливання» валюти в економіку України, а також здійснюється розвиток науки та техніки, створюється інтелектуальна власність.

Заявлена проблематика ще розглядалася науковцями понад 37 років тому. У роботі «Зростаюче значення міжнародного захисту інтелектуальної власності» [1, с. 638] зазначається про таке: «Існує одна основна вимога для прогресу на будь-якому з цих фронтів – це розуміння та підтримка звичайних людей». У більш новій роботі (1996 р.) «Проблеми міжнародної охорони прав інтелектуальної власності» зазначається про «...права інтелектуальної власності є суперечливими, оскільки їхній сильніший міжнародний захист може відбуватися за рахунок вищих цін і меншої доступності продуктів, особливо в країнах, що розвиваються». України наразі знаходиться серед країн, що розвиваються. У міжнародному співробітництві важливим питанням автори роботи [3] зазначили «захистідеї, технології та ноу-хау у співпраці щодо різних етапів процесу NPD(NewProductDevelopment – розвиток нового продукту)».

У кожній з організацій-грантодавців є свої підходи до захисту об'єктів права інтелектуальної власності, отриманої у результаті реалізації проекту: від повного надання права розпоряджатися цією власністю авторам до випадків, коли ця власність належить грантодавцю. У будь-якому випадку результати

проведених досліджень будуть застосовані на користь як сторін, так і суспільства у цілому.

У багатьох випадках виконавець, який отримує грантові кошти, відмовляється від будь-яких претензій на володіння правами інтелектуальної власності на об'єкти, які отримані у процесі досліджень. Це, у свою чергу, вносить обмеження на доходи, які можуть бути отримані від використання зазначених прав на об'єкти інтелектуальної власності у майбутньому.

До інтелектуальної власності, як правило, включають винаходи (патентоспроможні чи ні), патенти, патентні заявки, зареєстровані промислові зразки та їх непромислове застосування, нові матеріали, що захищені авторським правом, включаючи комп'ютерне програмне забезпечення, технічну інформацію, а також ноу-хау. Звичайно, це стосується інтелектуальної власності, яка виникає у результаті досліджень і розробок, що здійснені у межах грантового проекту. Тут варто зазначити про те, що розподіл прав виникає після підписання угоди та діє до того часу, який вказаний в угоді, яку підписано обома сторонами.

Проте, в угоді може йти мова й про так звану «попередню інтелектуальну власність», яка містить такі об'єкти права інтелектуальної власності, що вже належить грантодавцю та виконавцям до початку виконання грантового проекту та буде активно використовуватися під час виконання етапів цього проекту. Умови їхнього використання можуть бути додатково обговорені та зафіксовані в угоді. Інша назва, яка стосується вже існуючої інтелектуальної власності, може бути така: «історична інтелектуальна власність». Як правило, такі об'єкти надаються у вільний доступ для всіх учасників гранту з метою більш якісного його виконання. В угоді може бути зазначена тривалість використання цієї чи інших різновидів інтелектуальної власності.

У рамках виконання проекту можуть бути запропоновані права доступу до програмного забезпечення. Це надає змогу зменшити обсяги коштів, які

надаються виконавцям з метою придбання ліцензій на спеціалізоване програмне забезпечення, без зниження якісного рівня кінцевих результатів за грантом, адже виконавець користується передбаченими грантом програмами, які є ліцензійні, що гарантує їхню справну роботу.

Існують випадки, у яких може бути залишена ліцензія на програмний продукт й після строку реалізації проекту на певний час чи назавжди. Це ж саме стосується обладнання. Грантодавець в окремих випадках залишає за собою право контролювати використання програмного продукту чи обладнання ще певний час. Це надає змогу, при необхідності, продовжувати співробітництво з виконавцями у майбутньому, в нових проектах, використовуючи вже наявні продукти.

До речі, угоди можуть містити пункти про розподіл права інтелектуальної власності у випадках залучення найнятих осіб додатково поза переліком учасників. Може розмежовуватися створення інтелектуальної власності для таких осіб додатковою угодою чи у межах існуючої, якщо положення її влаштовують сторони.

Окремими пунктами в угодах може затверджуватися надання додаткових ліцензій вже після початку виконання проекту. Це зумовлюється тим, що прогрес надає додаткові можливості у використанні досягнень людського генія у царині штучного інтелекту, доповненої реальності, інших інструментів Індустрії 4.0. Значна тривалість проекту саме у сфері високих технологій може зустрітися зі зміною інструментарію досліджень і тому всі можливі досягнення людства в угоді не можуть бути передбачені. А от використання новітнього інструментарію вже при реалізації проекту покращить отримані результати.

Замість висновків хочу від себе і від народу моєї країни подякувати цивілізованим країнам за активну підтримку нас у боротьбі проти російської агресії та за грантове фінансування науковців і викладачів. Зокрема, особисто дякую за підтримку нашої команди при виконанні таких проектів як «NTNU-

KPI Collaboration within Industry 4.0» Education за програмою EURASIA (CPEA-LT-2017-10047-Eurasia, 2018-2022 pp.), «Improving Energy Efficiency in the Utility Sector of the Economy on an Innovative Basis in the Context of Industry 4.0 and Green Economy» та «The mechanism of smart city development in the context of the Society 5.0 transition» (Guangzhou International Sister-City Universities, 2022–2024 pp.), «Increasing the capacity of local communities to counteract crisis situations» (SPS.MYP.G6119 NATO, 2024–2027 pp.), «Danube Wetlands and flood plains Restoration through systemic, community engaged and sustainable innovative actions» (DaWetRest, HORIZON-MISS-2022-OCEAN-01, 2023–2027 pp.) та інші проекти. На основі документації з цих проектів, в основному, було сформовано цей матеріал.

Література

1. Kenneth W. Dam. The Growing Importance of International Protection of Intellectual Property/ W. D.Kenneth// International Lawyar, 1987. – Vol. 21., Num. 3. – P. 627–638.
2. Subhash C. Jain. Problems in International Protection of Intellectual Property Rights / C. J. Subhash// Journal of International Marketing, 1996. – Vol. 4, Issue 1. – P. 9–32.
3. Manzini R. Intellectual Property Protection Mechanisms in Collaborative New Product Development / R. Manzini, V. Lazzarotti // R&D Management [Special Issue: Funding, protection and commercialization of R&D], 2016. – Vol. 46, Issue S2. – P. 579–595.